

ORGELS IN GROOT-OOSTENDE.

Meestal worden wij geprezen als een volk van schilders, maar minder schijnt bekend dat op een ander front van het culturele leven de Nederlanden, en Vlaanderen heel in 't bijzonder een grote invloed hebben uitgeoefend. Wij bedoelen hier speciaal de orgelbouw, dat zijn gouden tijdperk beleefde in de 17e en 18e eeuw, met het geslacht VAN PETEGHEM. Al treffen we in onze stad geen orgels uit die periode aan, toch loont het de moeite om op de doksalen even te kijken en te mogen vaststellen dat onze stad verscheidene goede instrumenten uit de 2e helft der 19e eeuw en ook recent gebouwde, bezit.

1. HET ORGEL VAN DE DOMINIKANENKERK.

Over dit instrument hebben we verscheidene gegevens opgediept uit de geschiedschrijving van het klooster, zoals die in 1937 door pater GEERTS O.P. aan de hand van archieven en eigen ervaringen werd opgesteld. Zo begint het :

"Men zegt dat iets geheim houden moeilijk is en dat alles, al moesten "het de kraaien uitbrengen, toch geweten wordt. En vooral in Oostende "schijnt dat waar te zijn. Vertel maar aan een enkel mensch het een "of ander en voeg erbij dat men het aan niemand mag zeggen, dan is "men zeker dat 's anderendaags heel de stad het weet in al zijn kleuren "en waarschijnlijk met wat bijvoegsels. Zo wist men ook den 1ste november "te vertellen dat de Patertjes 20.000 F. gekregen hadden om een kerk- "orgel te kopen" (1/11/1883).

En het vervolgt aldus (1884) :

"Het moet toch waar geweest zijn wat men zegde van de gift van 20.000 F. "voor een orgel. Anders hoe zou nu 13 november om 3 uur in de namiddag "de inhuldiging van het orgel kunnen plaats hebben ? Drie kunstenaars "zullen spelen : Heer Oscar Depuydt, organist van Sint-Rombouts te "Mechelen, heer Gerard Nauwelaers, organist van O.L.Vrouw te Vilvoorde "en heer Theodorus Van Wassenhove, organist van St. Gommarus te Lier.

"De Duinengalm van 15 november 1884 zegt er iets van, letterlijk "afgeschreven : "Donderdag laatst was het de inhuldiging van den "prachtigen orgel, die mijnheer Stevens van Duffel geplaatst heeft in "de schoone kerk der Eerw. Paters Predikheeren. Verschillende kunste- "naars van echter bedde waren gekomen om hun oordeel te strijken over "het speeltuig en hebben een uur en half lang door meesterlijk uitvoeren "van allerhande stukken de aanwezigen als het ware in verrukking ge- "houden. Onder de kunstenaars die speelden, zowel als onder de lief- "hebbers die luisterden, waren maar een stem om den lof uit te spreken "van den nieuwen orgel, die als een echt meesterstuk mag aanzien worden. "Niets in het heerlijk speeltuig dat vals, niets dat schreeuwt nog "tiert. De spelen, van het eerste tot het laatste, zijn welluidend en "vol, zoet en aangenaam, en als zij samenwerken is het eene ware vloed "van dreunende klanken en van verukkende harmonie. Ook binst het spelen "der meesters orgelisten kwamen ons natuurlijk de verzen van dichter "Ledeganck te binnen:

Kunstenaars wanneer uw vingren
zwevende over het glad klavier,
Toonen door elkander slingeren
In verwisselende zwier,
Weet ge, dat uw akkoorden
Als in wondere tooverwoorden
Dan een tal zich hooren laat,
Die ons hevig kan ontroeren
Maar die 't hart alleen verstaat !

"Eere wie eere toekomt ! Eere aan den geachten heer Stevens, wiens
"meesterlijke orgels sedert lang naar weerde zijn in 't brabantische
"en in Holland ! Uit ter harte wenschen wij dien braven en verstandigen
"Vlaming geluk ! Hij is in den vollen zin van het woord een kunstenaar."

"Indien U musicus is, organist vooral, zal het U interesseren de stukken
"te kennen die de meesterkunstenaars, ter gelegenheid van de inhuldiging
"gespeeld hebben. Heer Oscar Depuydt gaf : Requiescant in pace, intro-
"duction et fugue van Mr. Tillborgs (Hoe kreeg die orgelis in zijn hoofd
"requiescant in pace te spelen, er was gelukkig noggeen enkele pater van
"Oostende overleden).

"Allegretto van Guilmant (dat is wat beter), Prière van Guilmant (wat
"past in een kerk), Gavotte (dat was minder op zijn plaats) van Padre
"Martini. Ave Maria van Ch. Gounod (juist wat het moet zijn in den tempel
"des Heeren). Wat zal ons Heer Gérard Nauwelaers geven ? Marche funèbre
"die ook begint droevig) en chant séraphique van Guilmant (engeltjes,
"serafijnen behooren in de kerk), Fugue en sol mineur van J.S. Bach
"(daar niets op aan te merken), Cantilène in La mineur van Salomé (onbe-
"kend dat cantilène), Prière van Lefébure Wély (men komt in de kerk om
"te bidden), Choeur de Judas Machabée, (het is wel schoon). Nu is het
"aan de beurt van Heer Théodore Van Wassenhove. Hij begint met Prélude
"van Lemmens (deze begint goed), Cantabile en Andante van Lefébure Wély
"(ken het niet) en eindelijk Final van dus van hem zelf, (het was het
"beste dat hij kon spelen om te eindigen)".

Dit eerste orgel stond opgesteld op het hoogzaal links in het koor
en werd door Stevens uit Duffel gebouwd voor 16.500 F. De orgelkast
werd opgemaakt door Vannieuwenhuysse uit Brugge voor 2.500 F.

We konden helaas de oorspronkelijke dispositie van dat "eerste"
orgel niet terugvinden.

Volgende maand dan de verdere historiek van dit instrument.

Robert Hostyn.

EUGEEEN VAN OYE.

Een korte doch kritisch-objectieve biografische notitie over Eugeen
van Oye (Torhout, 1840 - Gistel, 1926) verscheen van de hand van
J.J.M. Westenbroek, docent van de School voor Taal- en Letterkunde te
Den Haag, in het "Nationaal Biografisch Woordenboek", deel 4. Brussel,
Paleis der Academiën, 1970, kol. 635-639 (met bibliografie). Zoals be-
kend leefde en werkte de dichter als arts te Oostende van 1871 tot 1923.

E. S.